

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO ŠVIETIMO IR MOKSLO KOMITETO NARIŲ:
LIUTAURO KAZLAVICKO, RADVILĖS MORKŪNAITĖS-MIKULĖNIENĖS, SIMONO
KAIRIO ATSKIROJI NUOMONĖ DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO
ĮSTATYMO NR. I-1489 7, 8, 9, 10, 11, 14, 16, 19, 20, 21, 23, 29, 36, 38, 39, 41, 43, 44, 46, 49,
52, 53, 56, 57, 58, 59, 62, 63, 64, 67, 69 IR 70 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO
PAPILDYMO 56⁴ STRAIPSNIU ĮSTATYMO NR. XIV-1726 4 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-1405**

2026 m. birželio 26 d.

Švietimo ir mokslo komitetas svarstė įstatymo projektą, kuriuo siūloma atsisakyti nuo 2026 m. rugsėjo 1 d. turinčio įsigaliooti reikalavimo, kad pagrindinis išsilavinimas būtų įgyjamas pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimų (PUPP) metu pasiekus švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatytų dalykų slenkstinių pasiekimų lygį. Komiteto dauguma pritarė įstatymo projektui. Su tokiu sprendimu nesutinkame ir reiškiamo šią atskirąją nuomonę.

Visų pirma, projekto svarstymo metu aiškiai nepritariančią poziciją išreiškė Lietuvos mokyklų vadovų, Lietuvos gimnazijų, Lietuvos progimnazijų ir Lietuvos pagrindinių mokyklų asociacijos. Lietuvos savivaldybių asociacija taip pat pažymėjo, kad dalis savivaldybių nepritarė siūlomam reguliavimui. **Mokyklų asociacijų bendrame rašte pažymima, kad slenkstinis pasiekimų lygis laikytinas mokymosi turinio minimumu, patvirtinančiu, kad mokinys yra įgijęs bazines kompetencijas, būtinas sėkmingai tęsti mokymąsi aukštesnėje ugdymo pakopoje.** Nepaisant to, svarstant projektą į šias praktine patirtimi grindžiamas socialinių partnerių pastabas nebuvo tinkamai atsižvelgta.

Antra, **2022 m. Seimo priimtas sprendimas dėl PUPP slenkstinio pasiekimų lygio buvo platesnės reformos dalis**, grindžiamas ankstyvu mokymosi spragų nustatymu, mokymosi pagalba ir minimalių kompetencijų užtikrinimu. Todėl atsisakant vienos šios sistemos priemonės būtina įvertinti poveikį visai reformai. Šiuo atveju pasirinkta ne taisyti sistemos įgyvendinimo trūkumus, o atsisakyti paties minimalaus pasiekimų standarto.

Trečia, 2023 m. EBPO tyrime „Vidurinio ugdymo stiprinimas Lietuvoje“ (angl. *Strengthening Upper Secondary Education in Lithuania*) pabrėžiama, kad **perėjimas į vidurinį ugdymą turi būti grindžiamas mokinio pasirengimu sėkmingai mokytis toliau**, o vertinimo ir sertifikavimo sistema turi patikimai patvirtinti mokinio įgytas kompetencijas. Todėl pagrindinio išsilavinimo dokumentas turėtų reikšti ne vien formalų ugdymo programos baigimą, bet ir tai, kad mokinys yra įgijęs reikiamas kompetencijas, būtinas tęsti mokymąsi. Šiame kontekste EBPO akcentuoja patikimą sertifikavimą, pasirengimą mokytis toliau, ankstyvą spragų nustatymą ir pagalbos sistemą.

Ketvirta, lietuvių kalbos ir literatūros bei matematikos PUPP rezultatai turėtų būti vienas iš svarbiausių signalų, leidžiančių įvertinti, ar mokinys yra pasirengęs sėkmingai tęsti mokymąsi pagal vidurinio ugdymo programą. **Atkreiptinas dėmesys, kad mokinys, baigdamas 10 klasę ir PUPP metu nepasiekęs minimalaus pasiekimų lygio (gavęs vieneta, dvejetą arba trejetą), jau 11 klasėje laiko tų pačių dalykų valstybinius brandos egzaminus.**

Penkta, pripažįstame, kad ekspertų išvadose pagrįstai keliamas klausimas, ar **nepasiekta slenkstinis pasiekimų lygis visais atvejais yra tik mokinio problema, ar ir sistemos, kuri laiku neužtikrina reikalingos pagalbos, atsakomybė.** Tai svarbi pastaba, tačiau ji nepaneigia paties minimalaus pasiekimų standarto reikalingumo. Priešingai, ji rodo, kad slenkstinis lygis turi būti taikomas kartu su veikiančia individualios pažangos stebėsenos, mokymosi pagalbos ir spragų šalinimo sistema. Jeigu tokia pagalba mokiniui teikiama epizodiškai arba per vėlai, pagrįsta svarstyti ne slenkstinio lygio atsisakymą, o jo įsigaliojimo atidėjimą iki tol, kol valstybė užtikrins realias sąlygas mokiniui pasirengti ir pasiekti nustatytą minimalų standartą.

Šešta, suprantama, kad PUPP rezultatai, kai reikšminga dalis mokinių nepasiekia slenkstinio pasiekimų lygio, gali skatinti politinį norą atsisakyti minimalios kartelės. Vis dėlto NŠA duomenys rodo, kad šios problemos mastas savivaldybėse reikšmingai skiriasi. Vienose savivaldybėse, suteikus veiksmingą pagalbą mokiniams po 8 klasės NMPP, iki PUPP minimalaus slenkstinio pasiekimų lygio nepasiekia tik 7–9 proc. mokinių. Kitose savivaldybėse tokių mokinių dalis ne mažėja, o padvigubėja ir viršija 40 proc. Tai rodo, kad problema pirmiausia susijusi su nevienodu mokymosi pagalbos veiksmingumu, o ne su pačiu minimalaus PUPP pasiekimų lygio reikalavimu. Todėl **tikslinga stiprinti tikslinę pagalbą savivaldybėse, kuriose mokinių pasiekimai prasčiausi, ir sistemiškai diegti gerąją praktiką iš savivaldybių, pasiekiančių geriausių mokinių pažangos rezultatų, o ne atsisakyti minimalaus pasiekimų reikalavimo visoje švietimo sistemoje.**

Atsižvelgdami į tai, siūlome nepritarti įstatymo projektui, nes juo pasirenkama netinkama kryptis – ne spręsti sistemos pasirengimo, mokymosi pagalbos ir PUPP taikymo problemas, o atsisakyti paties minimalaus pasiekimų standarto. Jeigu būtų konstatuota, kad švietimo sistemai dar reikia papildomo pasirengimo šiai nuostatai įgyvendinti, tikslinga svarstyti ne slenkstinio pasiekimų lygio atsisakymą, o jo įsigaliojimo termino atidėjimą, kartu numatant konkrečias priemones ankstyvam mokymosi spragų nustatymui, mokymosi pagalbos sistemos stiprinimui ir tiksliniam palaikymui savivaldybėse, kuriose mokinių pažanga nuo NMPP iki PUPP yra silpniausia. Taip pat būtina sistemiškai perimti gerąją praktiką iš savivaldybių, kurios pasiekia geriausių rezultatų mažindamos mokinių mokymosi spragas.

Seimo Švietimo ir mokslo komiteto nariai:

Liutauras Kazlavickas

Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė

Simonas Kairys